

your rain

my rain

#28

TÓT Endre

1. TÓTalpóló, 1971

TÓT ENDRE (1937)

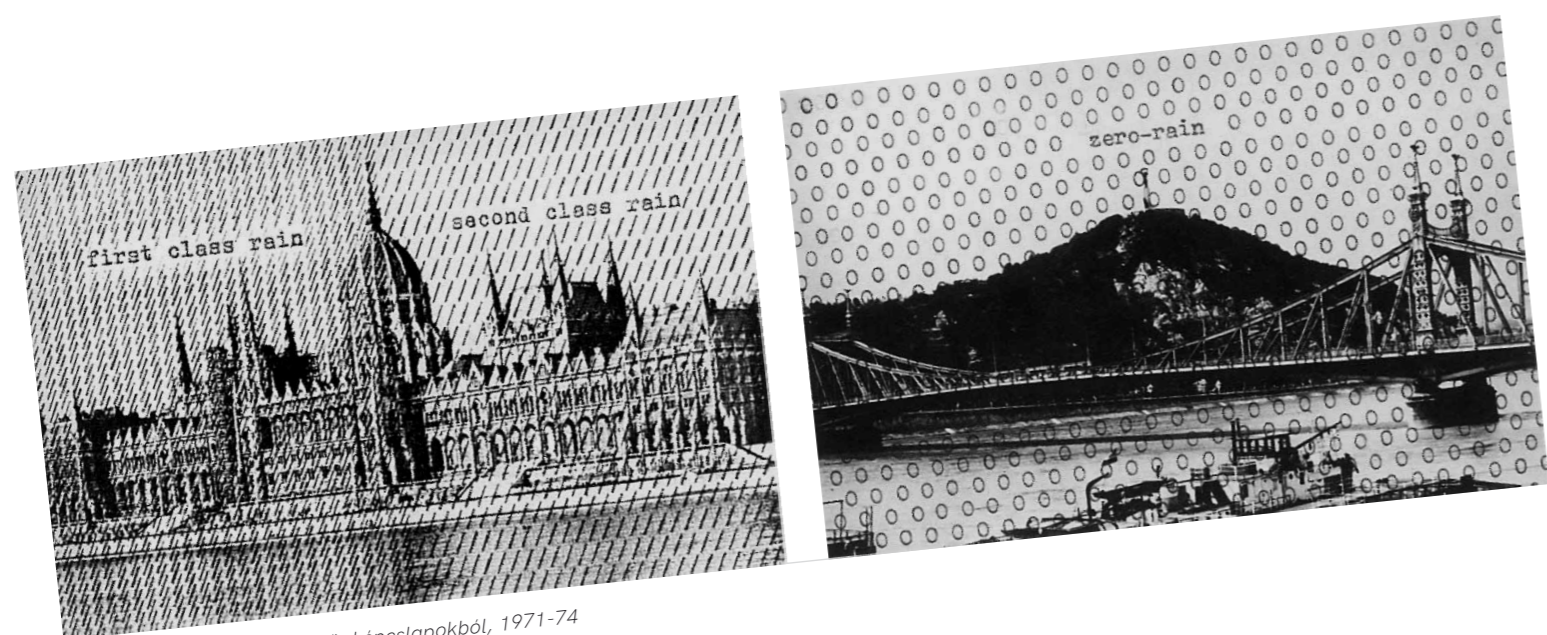
Your rain, my rain, 1971/2013

Nyomat vászon | Canvas print, 200 x 300 cm
 Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Endre Tót 1971/2013

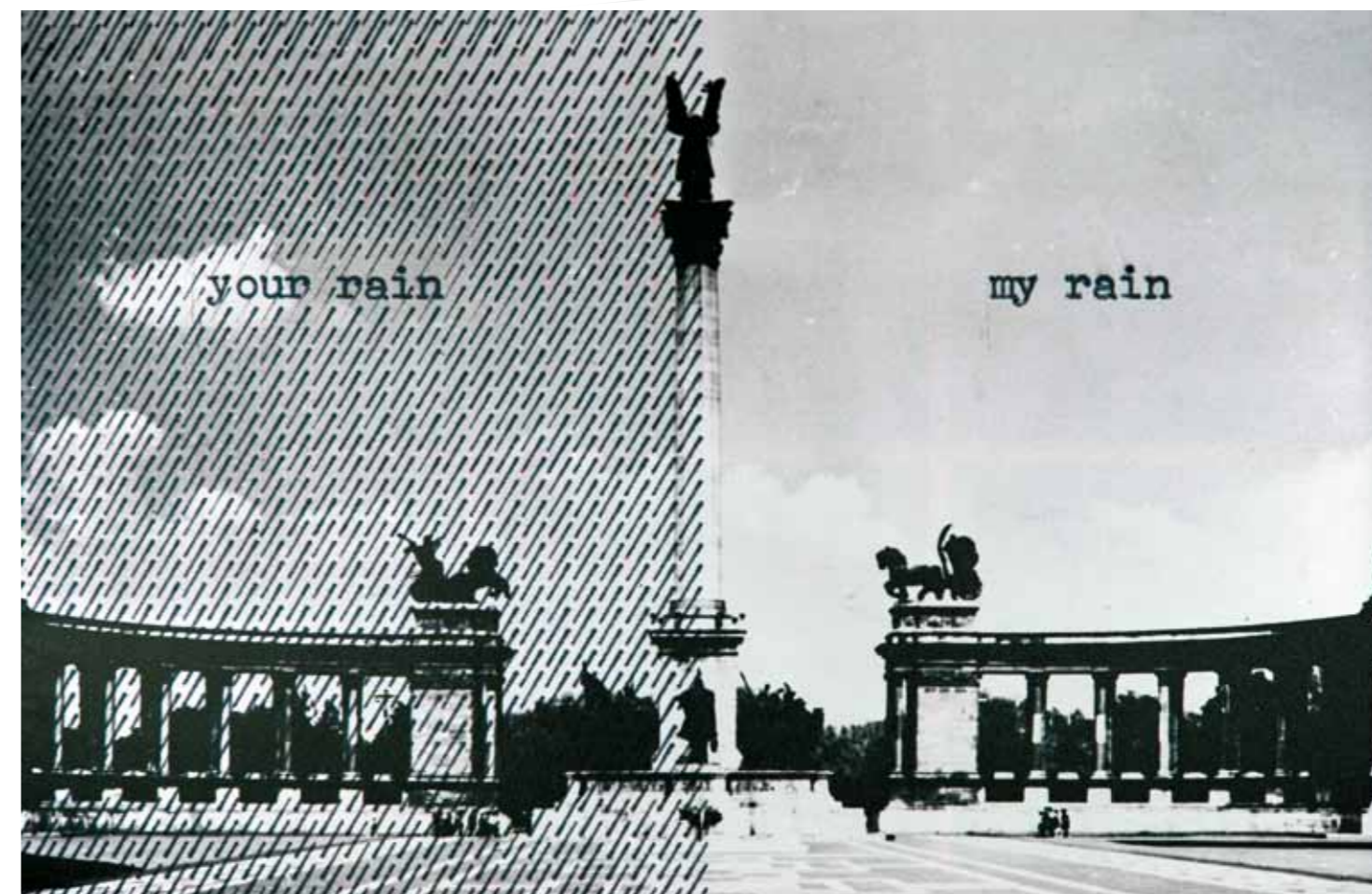
Kezdő ár | Starting price: 2 800 000 Ft / 7 778 EUR
 Becsérték: 4 000 000 – 6 000 000 Ft
 Estimate: 11 111 – 16 667 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- | Nemzeti Színház, Esős képek, 2013, katalógus nélkül
- | Fotó eredetije: Magyar Nemzeti Galéria, Lépésváltás – 20. századi művészet 1945 után, Lépésváltás kiállítás

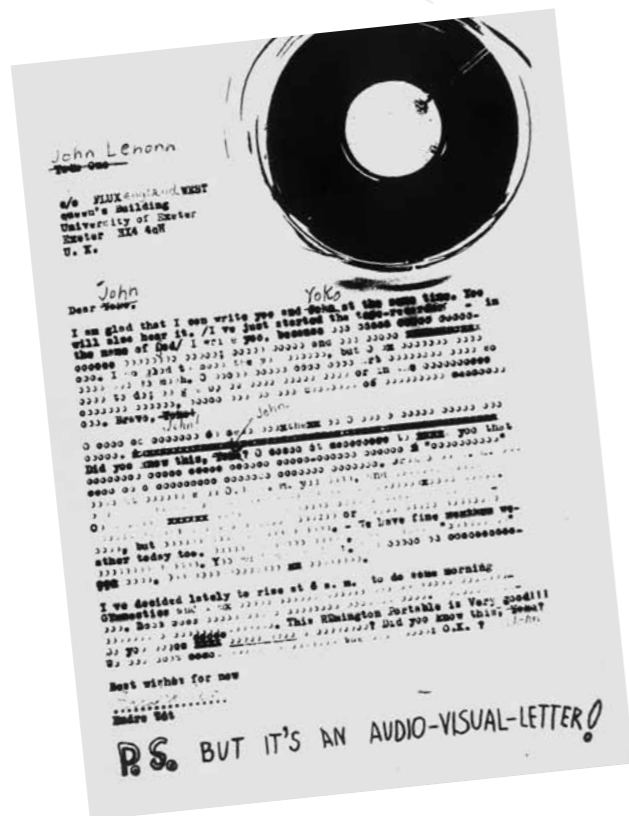
2. Tót Endre: Válogatás esős képeslapokból, 1971-74

Tót Endre az 1960-as években informel, expresszív képeivel ígéretes festőtehetségnek számított Magyarországon, viszont 1970-71-ben szinte egyik napról a másikra abbahagyta a festészetet, s konceptuális művész lett belőle. Ennek háttérében megbújó okok közül egyrészt a hely- és eszközhiányt jelöli meg, mivel műterem híján kénytelen volt szobakonyhás óbudai albérletében festeni, másrészt, egy fontosabbnak érzett igazság kedvéért adta fel a festészetet: „A Tót név (a h-val együtt) TÓTálsan eltűnt a Kádár-rendszer nyomdájából, a 70-es évek elejétől egészen a kapitulálásig. Közel 10 évig éltem úgy Budapesten, mintha ott sem lettem volna. A fogalmi művészet felé fordultam, lemondva a nem elég

mozgékony hagyományos anyagokról, melyek kiterjedése és súlya gátolta a munkámat, azaz szabadságomat. Így munkáim anyagtalanná váltak, képzeletben realizáltam őket; kisméretű postai küldeményekben, átrepülve a vasfüggönyön, kikerülve a cenzúrát; szabad lettem, mint a madár.”¹
 A 60-as évek kulturális politikájának 3T-kategóriája közül Tót túrtként volt számontartva, ugyan nem tiltották be, de kiállításai önköltségesek voltak, az újságok elvétele adtak hírt róla. Tót a hetvenes évektől új médiumokkal kísérletezett (távírat, képeslap, újsághirdetés, póló, xerox, írógép, film, plakát, graffiti, transzparens, akciók, művészkönyvek stb.), első konceptualista művei a VII. Biennale

de Paris-n voltak kiállítva olyan neves művészek között, mint Beuys, Duchamp, On Kawara, Yves Klein, majd rövidesen rendszeres résztvevője lett külföldi tárlatoknak. Első magyarként ekkor kezdett levelezésbe a nemzetközi avantgarde sztárjaival (pl. Gilbert & George, D. Roth, J. Armleder, G. Brecht, D. Spoerri), ezzel Magyarországot is bekapcsolva a mail art hálózatába, valamint a nemzetközi avantgarde véráramlatába. Egyik legkorábbi mail art-művei az eső-képei voltak, a *Your rain / My rain* ezek közé tartozik. Tót turistáknak készített, teljesen átlagos, rossz minőségű fekete-fehér képeslapokat fűzött az írógépbe, de nem a hátoldalra, hanem a képes felére kezdett el gépelni. Éles ironia a képeslap

3. Tót Endre: Audiovizuális levél John Lennonnak (a levél gépelésének zajával), 1973

6. Semmi sem semmi, 1971/1990
Galerie Ucher, Köln

használat; csak magyar nevezetességek fotóira tudott „rajzolni”, hiszen külföldre utazni csak a Belügyminisztérium által engedélyezett esetekben, általuk meghatározott helyekre lehetett. Hordozóként tehát egy nagyon hétköznapi tárgyat választ, akárcsak Warhol pl. a paradicsomleves konzervet témájaként, csak míg ez Amerikában a fogyasztói társadalom kritikájaként értelmeződik, itt a hetvenes évek Magyarországon ismét egy Tót-féle rendkívül egyszerű, ám annál zseniálisabb fricska a hiánygazdaságot konkrétan a semmivel (vagy más koncept munkáiban nullákkal) jelezni,

így állítva szembe a Kádár-rendszert a vasfüggönyön túli nyugati világgal. Az egyenletes rendben leütött ferde perjelek a zuhogó eső benyomását keltik. „Az első esőt: ///////////////, amelyet elneveztem a te esődnek, 1971-ben egy budapesti képeslap baloldali felére gépeltem. A Hősök terét ábrázolta a Millenniumi emlékművel. A jobb oldali felét üresen hagytam. Ez lett az én esőm. Ezen a kis felületen kép, jel és szöveg egyidejűleg vannak jelen és egymással korrespondálnak. Ha ehhez hozzáveszem még a ////////////// jelek gépelésének zörejét, akkor hallani is lehet, hogy esik a te

esőd.”² Gépelése nem csupán repetitív vizuális játék, kép, szöveg kapcsolata, hanem ezáltal a zenét is behozza művészetébe: „tape noise of typing. Now this is audio-visual rain” (Audio-vizuális levél Yoko Ononak és John Lennonnak, 1972). Konceptjei „részben a festészet hiányáról szóltak (»Valahol itt a mosoly« [ti. a Mona Lisáé]), részben magáról a hiányról, a semmiről (»Semmi sem semmi«), a nulláról... valamint arról a páratlan örömről, amelyben a művész az ilyen és hasonló megállapítások formába öntése során részeseül (»Örülök, hogy legalább egy eltűnő zérót láthatsz«).³

Tót képeslapjai a pop art hagyományait követik, lényegében duchamp-i talált tárgyak, ám azzal, hogy ezekre írógéppel jeleket rak, amikből üzenetet hoz létre már a fluxushoz is kötik, majd azzal, hogy elküldi őket, a mail arthoz sorolják. Az eredeti, 1971-ben készített 23x36 cm-es fotó 2013-ban felnagyított printje kerül most kalapács alá. A két időpont között Tót Endre emigrált (1978), a Hősök tere Nagy Imre újratemetésének helyszínéként újabb jelentéstartalommal telítődött (1989), s ezzel megindult a rendszerváltás, megtörtént a rendszerváltás; majd nem sokkal később a

legprominensebb magyar kortárs intézmény, a Múcsarnok az új korszak kezdetét Tót Endre Semmi sem semmi című kiállításával ünnepelte meg (1990). Azóta életművének munkásságából kiállítást rendeztek a legprominensebb magyar intézményekben; már le lehet írni a nevét, ki lehet állítani, készíthet nagy méretű alkotásokat. Kérdés, hogy nem épp azért nagyította-e fel ezt a munkáját, mert ennek mondanivalója semmit sem veszített érvényességéből 1971 óta. Tótnál a semmi az tényleg nem semmi! Igaz, hogy ha nem esik az eső, nem nőnek a növények. Mégis, ha nem homályosítja el az

eső a látásunkat, sokkal tisztábban látunk. Eső nélkül igencsak beszűkült lehetőségeink vannak termelni. De amíg örülünk, amíg viccként, könnyedén fogjuk fel a helyzetünket, amíg fífkásan ki akarjuk cselezni az aszályt, és minden erőnkkel, csak épp más módszerekkel akarjuk elérni ugyanazt, addig örülhetünk, sétálhatunk, tüntethetünk (csak új módszerekkel), kiállíthatunk (csak esetleg nem a hazánkban). Úgy hiszem, ezeknek a mondanivalóknak az aláhúzása a felnagyítás aktuusa.

4. Tót Endre: A te sarkod - az én sarkom, 1980
Amszterdam

5. Tót Endre: Ha elolvasod..., 1979
Berlin

7. Tót Endre semmi sem semmi kiállításának transzparensze a Múcsarnok homlokzatán, 1995, Budapest

1 Tót Endre: Örülök, ha egyik mondatot a másik után írhatom - Állva és fennhangon olvasni, noran Könyvek Kft., I.A.T. Kiadó, 2009, 26. oldal
2 Tót Endre: Nagyon speciális örömök, 1971-2011 Retrospektív kiállítás, MODEM, Debrecen, Kiállítási katalógus, 109. oldal
3 Beke László: Tót Endre: TÓT-al zerOs, Kritika 22., 1993/9. szám, 46. oldal